УДК – 811.134.2’42

ОКАЗІОНАЛІЗМИ В ІСПАНСЬКИХ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ: УТВОРЕННЯ, СЕМАНТИКА ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ

СУДОРЖЕНКО Г.П.
к. філол. наук, доцент кафедри іспанської та французької філології

ЮШКО В.Є.
студентка V курсу групи Млі52-16 факультету романської філології

КИЇВСКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Статтю присвячено особливостям творення та вживання оказіоналізмів у сучасних іспанських публіцистичних текстах. З’ясовано природу оказіоналізмів, їх зв’язок з автором і текстом, експресивно-стилістичне навантаження.

Ключові слова: оказіоналізм, неологізм. деривaційна модель, похідна одиниця, іспаністика.

OCCASIONALISMS IN SPANISH PUBLICISTIC TEXTS: FORMATION, SEMANTICS AND FUNCTIONING

SUDORZHENKO G.P.
Candidate of philological sciences, associate professor of the chair of Spanish and French Philology

YUSHKO V.E.
5th year student of the faculty of Romance Philology of group Млі 52-16

KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY

The article deals with the peculiarities of formation and use of occasionalisms in modern Spanish publicistic texts. There has been clarified the nature of occasionalisms, their connection with the author and the text, and their expressive-stylistic load.

Key words: occasionalism, neologism, derivation model, derived unit, Hispanic studies.

Мова є системою, що постійно розвивається і на неї впливають як мовні, так і позамовні чинники. У зв’язку з розвитком новітніх технологій з'являється необхідність утворювати нові слова для позначення того чи іншого явища. У публіцистичних текстах, завдяки їх експериментальному, новаторському та динамічному характеру, появляються нові лексичні одиниці, утворені не завжди за традиційними деривaційними моделями, основною метою яких є привернути увагу читача. **Актуальність** нашої статті визначається тим, що утворення, семантика та функціонування оказіоналізмів в іспанських публіцистичних текстах є широко вживаним явищем, але недостатньо вивченим у сучасній іспаністиці. **Предметом**

нашого дослідження є семантико-стилістичні, а також функціональні особливості оказіоналізмів як засобів індивідуального позначення іспанськими авторами явищ, понять, образів.

Аналізуючи публіцистичну літературу, з'ясовуємо, що оказіоналізми тісно пов'язані з автором та його текстом, і лише в окремих випадках вони можуть стати загальновживаним словом. На сьогодні природа неологізмів та проблеми новоутворень вивчались як вітчизняними так і зарубіжними мовознавцями такими як В.В. Виноградов, Г. О.Винокур, А.І. Смирницький, А.Г. Горнфельд, М. Янссен, Д. Розенталь, М. Епштейн, Е. Аларкос Льорак, М. Кабре́, М. Діас Орміго. Вивченню оказіоналізмів присвячено роботи таких дослідників як А. Г. Ликова, В.В. Лопатіна, Н. І. Фельдмана, І. С. Улуханова, Г. Е. Гончаренка, В. П. Ковальова, Л. П. Павленка, О. А.Стишова, О. М. Дорофєєва, В. Чабаненко, О. І. Олександрова, М. А. Бакиної, О. А. Земської, Н. Г. Бабенко, Луї де ла Форджа, Дж. Клауберга та інших, але, незважаючи на це, єдиної, загальновизнаної теорії щодо утворення, функціонування оказіоналізмів в іспаністиці до цього часу не існує.

Мета роботи полягає в тому, щоб установити причини, доцільність появи та умови використання оказіонального слова в публіцистичних текстах. Окреслена мета передбачає реалізацію таких завдань: з'ясувати сутність оказіоналізмів, виокремити дериваційні моделі та схарактеризувати засоби творення нових іспанських слів, виявити семантико-стилістичні та функціональні особливості оказіонального слова; виявити особливості функціонування оказіональних слів у текстах публіцистичного стилю.

Терміни оказіоналізм, оказіональне слово та оказіональна лексика використовуються багатьма сучасними мовознавцями. Турчак О. М. подає визначення терміну «оказіоналізм» посилаючись на Л. Данилову, яка зазначає, що "оказіоналізм" є більш вдалим ніж "індивідуальний неологізм, "слово-саморобка", "поетичний неологізм", "неологізм контексту" та низки інших. Тому що саме таким визначенням окреслена специфіка подібних слів, які утворені конкретним автором для певного контексту, у певній мовленнєвій ситуації; і в зв'язку з цим, він робить висновок, що ці слова не претендують на те, щоб закріпитися в мові та увійти до загального вжитку [2, с.302].

Дійсно, для з'ясування природи оказіоналізмів, необхідно зрозуміти причини їх утворення, можливість виокремлення дериваційних моделей. Перш ніж заглибитись у функціональний аналіз оказіоналізмів, необхідно зрозуміти, які є причини, що спонукають до їх утворення і чи можливим є з'ясування та виокремлення дериваційних моделей їх формування.

М. Альвар Ескера вказує на певні передумови, які спонукають до виникнення нового слова, і на етапи, які це слово має пройти:

- має з'явитися дещо, що потребує нової назви;
- автор має обрати доцільну назву, спираючись на матеріали своєї мови, або можливе запозичення з іншої мови, або обрати нову форму слова;
- слово має вживатися не лише індивідуально окремим автором, але і бути в загальному вжитку [3, с. 6]. Для утворення оказіоналізмів також

характерні згадані кроки, однак необхідно враховувати й інші особливості, які включають особу автора, його вік та знання, мету повідомлення та інше.

У реальному житті прикладом виникнення оказіоналізмів як загальнолюдського явища є мовлення дитини, яка, пояснюючи світ, що оточує її, створює слова на основі звуків та слів. Наприклад, у дитинстві майже всі тваринки асоціюватимуться у дитини зі звуками, тому саме явище ономатопеї допоможе дитині пояснити свої думки. «El pío-pío» буде означати «el pollito», а слово «selafomo» для дитини буде означати «semáforo» тощо. Коли оказіональні слова виникають у підлітковому віці, це явище вже буде більш схоже до того, яке ми аналізуємо у своїй роботі. У підлітка є величезне бажання зрозуміти світ, в якому він живе, дати йому характеристику та найголовнішим є зайняти своє місце у ньому. Граючись словами, скоріше все ж підсвідомо, ніж свідомо, підлітки створюють свої категорії світосприйняття. Саме тому підлітки тяжіють до скорочень слів, і саме вони є розповсюджувачами мови Інтернету. Саме молодь частіше використовує «Tqm» замість повної фрази «te quiero mucho», чи питають «kt» замість «que tal». А от дорослі люди, зі зрілим та стабільним світобаченням, найрідше використовують оказіоналізми у повсякденному житті. Проте саме дорослі спроможні створювати їх свідомо, використовуючи як художній засіб. Окрім того, дорослі розуміють експресивно-емотивну роль оказіоналізмів, через це вони активно почали використовуватись у пресі. Для цього існує ряд причин, найголовніша з яких це те, що вони є економними. Окрім того, завдання преси полягає в тому, щоб привернути увагу читачів і цим пояснюється вживання більшості оказіоналізмів у заголовках.

Деривaційні процеси в іспанській мові відбуваються як на морфологічному, так і на синтаксичному рівні. Визначення деривації як процесу утворення нових мовних одиниць – дериватів – на основі базових наводиться у лінгвістичному енциклопедичному словнику [1, с. 129]. У різних лінгвістичних студіях термін деривaціямає широке застосування: у словотворі він розуміється як процес творення морфологічних похідних одиниць, у семантиці – похідних значень, у синтаксисі – похідних конструкцій, а саме словосполучень і речень.

Прикладом традиційної моделі на морфологічному рівні можуть слугувати (за Р. А. Пересом) чотири типи утворення нових слів (як неологізмів, так і оказіоналізмів): додавання, модифікація, від’єднання, утворення складноскорочених слів [4, с.68].

Наприклад, *podemismo, podemista* – оказіоналізми, що походить від назви іспанської партії Podemos, заснованої у 2014 році. Базовою основою для творення цих оказіоналізмів слугує номіналізована форми дієслова ***podem***os та суфіксальний спосіб: *podemismo* **(podem**os та суфікс **ismo)**, *podemista* (**podem**os та суфікс **ista)**. Вторинний знак утворюється з метою номінації, пояснюється за допомогою одиниці, яка вважається базовою, та співвідноситься з нею відношеннями мотивації. Спосіб утворення нової лексичної одиниці пов’язується із виконанням її нової комунікативної функції.

“El podemismo es gadita y carnavalero, como el propio Kichi, que no sé si llegará a alcalde, pero Teófila ya ha llorado con lágrima de arlequín de comparsa y eso sin duda es un signo del destino” (7). За контекстом, у цьому конкретному випадку «*podemismo*» відповідає певному руху прихильників партії Podemos. Автор використав у статті це слово, адже воно має чітке експресивно-іронічне забарвлення, що передає нам ставлення автора до такого явища, як підвищення впливу зазначеної партії на території міста Кадіс. “*Muy noble, leal y podemista ciudad de Cádiz. Después de 35 años de mayorías absolutas de PSOE y PP una candidatura ligada a Podemos está en condiciones de gobernar*”(9). Кадіс висвітлюється в статтях з певним відтінком іронії, що демонструє заголовок поданої для прикладу другої статті. Вживання оказіоналізму «*podeista*», поруч з такими прикметниками як «noble» і «leal», створює ефект перебільшення, сарказму та навіть певної негативної конотації.

Інший цікавий вид оказіоналізмів є поєднання кореню двох слів, прикладом якого є слово «*mariavelismo*». Проте в більшості випадків для таких новоутворень використовуються не власні, а загальні назви. Наприклад: “*Frente a Mariano Rajoy, Pedro Sánchez puede ser la alegría de la huerta, pero, ¡ay! No es éste su contrincante, sino un Pablo Iglesias que con dos golpes de coleta y esa chorrada del «tic-tac-tic-tac» desata pasiones entre el respetable. Así están las cosas. O Pedro Sánchez espabila o acabará siendo el «pagafantas» de la política española*.” (5). Оказіоналізм *pagafantas* має яскраво виражений розмовний характер, що допомагає автору створити ефект сарказму. В основі іменника форма наказового способу *paga* від дієслова *pagar* і власної назви газованого напою «Fanta» у множині. Таким чином утворюються інші складні слова, які мають як негативне забарвлення, так і є стилістично нейтральними. За допомогою оказіоналізму автор характеризує молоду людину як таку, що не є готовою до серйозних відношень. Звісно, використовуючи таке слово по відношенню до політика, автор іронізує і натякає на його неспроможність у вирішенні політичних, економічних питань. Похідна одиниця дуже часто є базовою основою для творення інших вторинних знаків. Наприклад, “*Chaumeil desplaza el cinismo sentimental a su personaje femenino, que casi parece una declinación pagafántica y algo desagradable de las activas heroínas de la gran comedia americana de los años treinta*” (9). Іншим прикладом може слугувати заголовок цієї статті “*Pagafantismo* itinerante”. Тому не було випадковим для автора вживання оказіоналізму у заголовку, що пояснюється його експресивно-стилістичною і прагматичною функцією.

Наступний оказіоналізм ми помітили у заголовку статті “Cuánto cuesta el *'telegobierno'* de Chávez desde Cuba?” (6) . Утворення неологізмів на основі *tele* досить поширене явище для сучасного світу. Іспанська мова не є винятком. Існують безліч слів, утворених за допомогою таким чином: *teleradiología, telecomunicación, telebasura, telenovelas* etc. Проте слово *telegobierno* цікаве саме тим, що вигадане воно було, щоб схарактеризувати охарактеризувати останні місяці правління венесуельського президента Уго

Чавеса. Цей оказіоналізм одночасно виконував декілька функцій , по-перше, чітко передав реалію, адже, дійсно, Уго Чавес спілкувався з усіма тоді через телебачення, отже, дистанційно; по-друге, як будь-який політичний оказіоналізм має іронічне забарвлення, що демонструє відношення автора статті до її теми, адже нікому не було до вподоби таке керування країною.

Використання оказіоналізмів у заголовках дозволяє нам зрозуміти тематичне поле тексту й одночасно оформити певну емотивну установку щодо його змісту. Саме тому, можна сказати, що одна з функцій оказіоналізму це є формування певних поглядів відносно тих чи інших подій. Потенціал оказіоналізму дозволяє таким чином виконувати прагматичну функцію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лингвистический энциклопедический словарь / [под. ред. В. Н. Ярцевої]. – М. : Советская энциклопедия, 1990. – 685 с. 2. *Турчак О. М.* Поняття «оказіоналізм» у мовознавчій літературі та його мовленнєва реалізація в українських періодичних виданнях кінця хх століття / Олена Михайлівна Турчак // вісник Дніпр. університету ім. А. Нобеля / серія «філологічні науки». — 2013. — № 2 (6). — С. 299 — 305. — Режим доступу: http:// duan.edu.ua / uploads / vidavnitstvo−15−16/13411.pdf 3. *Ezquerra M. Alvar.* El neologismo. Concepto, formación y aceptabilidad [Recurso electrónico]/ Manuel Alvar Ezquerra. — Madrid, 2005. — 7p. — Режим доступу: https://books.google.com.ua/books?id=O-l66NUyj_L0C&printsec =frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false 4. Pérez Ramón A. Procedimientos de formación de palabras en español/ Ramón Almela Pérez.— Barcelona : Ariel, 1999. — 253 p. 5. *Amparo T.* Habrá que darle tiempo... El Mundo [Електронний ресурс]/ Tórtola Amparo. —2015. — Режим доступу: http://www.elmundo.es/comunidad-valenciana/2015/01/29 /54c953cd22601dfb098b457d.html 6. *Fuentes Luis M.* Cuánto cuesta el 'telegobierno' de Chávez desde Cuba? El Mundo.—2012. — Режим доступу: http://www.elmundo.es/america/2012/03/14/ venezuela /1331745326.html 7. *Fuentes Luis M.* Podemismo gadita. El Mundo [Електронний ресурс]/Luis Miguel Fuentes. — 2015. — Режим доступу:http://www.elmundo.es/andalucia/2015/06/02/556d4de4268e3e28598b4570.html 8. *Hernández-Rodicio A.* Muy noble, leal y podemista ciudad de Cádiz. El País [Електронний ресурс]/ Antonio Hernandez-Rodicio. — 2015. — Режим доступу: http://politica.elpais.com/politica/2015/05/30/actualidad/1433006732_217089.html 9. *Jordi C.* Pagafantismo itinerante. El País [Електронний ресурс]/Costa Jordi. — 2013. — Режим доступу: http://cultura.elpais.com/cultura/2013/07/18/actualidad/1374167440_165297.html#bloque_comentarios